

Motion till riksdagen

1986/87:L123

Martin Olsson m. fl. (c)

Exekutionsväsendets organisation m. m. (prop.

1986/87:52)

I proposition 1986/87:52 föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna principiella riktlinjer dels för bildande av en länskronofogdemyndighet i varje län, dels för att riksskatteverket skall få till uppgift att leda verksamheten inom exekutionsväsendet.

Det är enligt vår mening anmärkningsvärt att riksdagen föreslås ta ställning till ett principförslag utan att det samtidigt är möjligt att överblicka dessa konsekvenser ur olika synpunkter.

Flera olika utredningar har gjorts gällande kronofogdeorganisationen. Gemensamt för dem alla har varit att de skulle ha lett till en minskning av antalet orter där kronofogdeverksamhet skulle ha bedrivits. Centerpartiet har därför avvisat de olika utredningsförslagen. Anledningen till att centerpartiet motsatt sig de föreslagna lösningarna, är denna verksamhets stora betydelse ur bl. a. rättssäkerhetssynpunkt och för service till medborgarna.

Regeringens förslag om inrättande av en kronofogdemyndighet i varje län i stället för de nuvarande totalt 81 myndigheterna motiveras i propositionen med behovet av att kunna utnyttja exekutionsväsendets resurser mer rationellt än som för närvarande är möjligt genom uppdelning på flera myndigheter i de flesta län. Förutom vid den centrala myndigheten i varje län skall verksamheten kunna bedrivas vid s. k. kronokontor, som flertalet av de nuvarande kronofogdemyndigheterna kommer att omvandlas till om förslag genomförs.

Enligt vår uppfattning är en förutsättning för godtagande av förslagen i propositionen att riksdagen samtidigt gör uttalanden om inriktningen av reformen och att garantier ges för fortsatt decentraliserad exekutiv verksamhet med kvalificerad personal på de föreslagna kronokontoren. När ett fullständigt organisationsförslag föreligger bör riksdagen dessutom enligt vår mening få tillfälle att ta ställning till detta, eftersom riksdagen inte bör avstå från rätten att besluta om hur en så viktig statlig verksamhet som exekutionsväsendet skall vara organiserad.

Länskronofogdemyndighet

En förutsättning för ett genomförande av förslaget om inrättande av en myndighet i varje län är enligt vår mening att det även fortsättningsvis blir verksamhet vid kronokontoren så att den service kronofogdemyndigheten skall ge kan erhållas av alla medborgare på rimligt avstånd. Närheten är för medborgarna en viktig både service- och rättssäkerhetsfråga. Även för

myndigheten är det viktigt att ha relativ närhet till människorna och därigenom bättre kunna känna till såväl borgenärers som gäldenärers situation.

Som centerens ledamöter i skatteutskottet framhöll i sitt särskilda yttrande när bl. a. indelningen i kronofogdedistrikt behandlades av riksdagen hösten 1984 (SK U 1984/85:3) kan indragningar "medföra ett sämre serviceutbud till allmänheten, ett försämrat indrivningsresultat och sämre utnyttjande av befintliga resurser".

För närvarande finns som nämnts 81 kronofogdemyndigheter och dessutom bedrivs verksamhet vid cirka 80 stationeringsorter utanför myndighetens centralort. Enligt propositionen (s. 40) är "Avsikten — — — inte att — — — dra in den exekutiva verksamhet som idag bedrivs på olika orter i landet". Lokaliseringen får dock enligt propositionen inte läsas till vissa orter på samma sätt som i nuvarande organisation.

Även om "avsikten" nu uppges vara att behålla en decentraliserad verksamhet befarar vi — mot bakgrund av utvecklingen mot centralisering inom olika delar av den statliga verksamheten — att reformen efter hand kommer att leda till en centralisering i resp. län till nackdel främst för servicen i de glesare befolkade delarna av länen. Med hänsyn härtill och till vikten av att statlig verksamhet är så decentraliserad som möjligt och eftersom särskilda skäl talar för att den exekutiva verksamheten bedrivs nära människorna bör fastslås att några minskningar av antalet orter med exekutiv verksamhet inte få ske. Ett riksdagsuttalande härom bör därför enligt vår mening göras.

För alla som har eller behöver ta kontakt med exekutionsväsendet är det inte bara viktigt att ha viss närhet till verksamheten utan också att det vid de föreslagna kronokontoren finns kvalificerad personal som besökande kan få träffa samt att den person de träffar även har rätt att fatta beslut. Inom ramen för rationellt utnyttjande av personalresurserna inom ett län bör det därför även efter ett genomförande av reformen finnas juridiskt och ekonomiskt skolad personal vid flertalet av kontoren.

Den offentliga verksamheten har numera i vissa fall svårt att behålla kvalificerad personal. För såväl berörd personal som för exekutionsverksamhetens bästa är det därför viktigt att vid ett genomförande av de föreslagna organisationsförändringarna så långt möjligt ge dem som så önskar möjlighet till fortsatt tjänstgöring på den ort där de nu tjänstgör. Med hänsyn till de anställdas trygghet och vikten av att den offentliga verksamheten behåller kvalificerad personal skulle lämpligen den i propositionen aviserade kommittén få i uppdrag att ge befattningshavare i distrikt utanför residensstad dels rätt att få fortsatt tjänst på den gamla stationeringsorten, dels rätt att genom intresseanmälan erhålla tjänst utanför det egna länet.

Vad gäller lokalisering av de föreslagna länskronofogdemyndigheterna anges i propositionen (s. 40) att "det ter sig naturligt att kronofogdemyndighetens ledning och administration lokaliseras till samma ort som övriga länsorgan". Motivet för denna lokalisering anges bl. a. vara behovet av samverkan med länsskattemyndigheten.

Enligt vår mening måste även andra synpunkter läggas på dessa lokaliseringsfrågor. Det är frågor som behovet av statlig verksamhet i olika delar av

ett län och lämpligheten av att länskronofogdemyndigheten förläggas till en ort där en stor del av verksamheten kommer att bedrivas. En lösning till lokalisering just till residensstäderna bör därför inte göras, vilket riksdagen enligt vår mening bör uttala.

Lokal samhällsmyndighet

Från centerhåll framfördes under årets allmänna motionstid (M 1985/86 Bo:304 av Stig Josefson m. fl.) förslag om inrättande av lokal samhällsmyndighet. Motiveringarna i motionen var bl. a.:

Det är från många utgångspunkter angeläget att samhällets administration utformas så att nära och obyråkratiska kontakter kan upprätthållas mellan myndigheter och medborgare. Detta gäller i särskilt hög grad för näringslivet och då främst för de små och medelstora företagen. Ett sätt att uppnå detta är genom decentralisering. Med en decentraliserad administration kan närhet skapas mellan företagen och de myndighetsutövande.

— — —
En bättre utbyggnad av den statliga administrationen på företagsområdet vore enligt vår uppfattning inrättandet av en "lokal samhällsmyndighet". Denna borde bestå av den nuvarande lokala skattemyndigheten, mervärdeskatte- och handelsregisterenheterna inom länsstyrelserna, bolagsbyrån inom patent- och registreringsverket samt punktskattesektionerna inom riksskatteverket m. fl. lämpliga myndigheter och myndighetsenheter.

Den "lokala samhällsmyndigheten" bör inrättas i varje kommun eller fögderi. Det bör även eftersträvas att företagaren skall kunna lösa alla på området uppkomna problem genom att ha kontakt med en enda tjänsteman.

En decentraliserad myndighetsstruktur är inte till fördel enbart för näringslivet. Den underlättar självfallet också myndighetskontakterna för enskilda individer som har komplicerade ekonomiska förhållanden.

I sitt betänkande (BoU 1985/86:19) anförde bostadsutskottet i anledning av motionen att en rapport om statliga servicekontor upprättats av statskontoret och att inom regeringskansliet skulle komma att övervägas "möjligheterna att vid statliga servicekontor samordna handläggningen av frågor som handhas av av olika myndigheter". Någon åtgärd från riksdagen i anledning av motionen ansågs därför inte vara erforderlig.

Enligt vår mening är det viktigt att även vid överväganden om ändringar av exekutionsväsendets organisation pröva i vilken utsträckning denna verksamhet kan samordnas med annan statlig verksamhet i servicekontor eller lokal samhällsmyndighet. I vart fall bör det vara möjligt och lämpligt att genom samlokalisering och visst samarbete öka förutsättningarna att bedriva statlig verksamhet, bl. a. den exekutiva, även på mindre orter och därigenom decentralisera verksamheten så, att människors servicebehov bättre tillgodoses. Vid en omorganisation av den exekutiva verksamheten bör dessa samarbetsmöjligheter beaktas, vilket riksdagen enligt vår mening bör göra ett uttalande om.

I propositionen förordas inrättande av en lekmannastyrelse för varje läns-kronofogdemyndighet. Vi anser att lekmannastyrelser även på detta område kan komma att fylla viktiga uppgifter. Lekmännen bör kunna tillföra verksamheten viktiga erfarenheter och ge värdefull belysning av frågan om fördelning av resurser inom länet samt även bidra till synpunkter på vad vi skulle kunna benämna indrivningsetik. Lekmannamedverkan bör också kunna ha betydelse för allmänhetens tilltro till verksamheten och vara ett led i strävan efter att förstärka rättstryggheten. Som framhålls i propositionen bör lekmannastyrelsen däremot inte avgöra hur enskilda frågor skall handläggas. Liksom hittills måste det ankomma på de ansvariga tjänstemännen att besluta om de enskilda ärendena.

Hur många ledamöter som skall ingå i de föreslagna styrelserna framgår ej av propositionen. För att styrelserna skall kunna fullgöra sina uppgifter är det enligt vår mening viktigt att de får så många ledamöter att olika delar av länet blir representerade liksom olika meningsriktningar och olika erfarenheter. Detta bör ges regeringen till känna.

Vad gäller frågan om hur ledamöterna skall utses anges i propositionen (s. 43) att departementschefen anser "det vara lämpligt att ledamöterna i kronofogdemyndigheternas styrelser utses av regeringen". Vi delar inte denna uppfattning. Enligt centerpartiet är det viktigt att landsting eller kommunfullmäktige utser ledamöter i nämnder och styrelser som arbetar på läns- resp. kommunnivå och att det skall finnas rätt till proportionellt val. Våra krav härvidlag har successivt kommit att tillgodoses åtminstone delvis. Rätten till proportionellt val har vidgats och exempelvis länsstyrelsernas styrelse utses numera — med undantag av ordföranden — av landstingen.

Vi anser att det är viktigt att de föreslagna styrelserna för läns-kronofogdemyndigheterna ges den länsförankring som de får om de utses av länets folkvalda organ, landstinget. Riksdagen bör därför enligt vår mening genom ett uttalande fastslå att de föreslagna styrelserna bör utses av landstingen.

Decentralisering av exekutionsväsendets ADB-system

Såväl i proposition 1984/85:200 som 225 om datapolitik talades i allmänna ordalag om vilka möjligheter datatekniken ger till decentralisering av arbetsuppgifter, information och medbestämmande. Några konkreta förslag framfördes emellertid inte i de båda nämnda propositionerna och framförs inte heller i den nu aktuella propositionen.

Enligt centerpartiets uppfattning kan flera av de stora statliga centrala datasystemen decentraliseras till respektive regionala myndigheter. Detta framhölls exempelvis hösten 1985 av centerpartiets ledamöter i finansutskottet i reservation nr 23, som fogades till betänkandet FiU 1985/86:5. I samband med överväganden om omorganisation av exekutionsväsendet bör enligt vår mening även strukturförändringar inom exekutionsväsendets datasystem nu utredas i syfte att decentralisera dessa till regional nivå. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Riksskatteverket föreslås i propositionen få i uppgift att leda verksamheten inom exekutionsväsendet. Enligt vår mening finns det därför anledning att påpeka att kronofogdemyndigheterna har flera olika uppgifter och att alla dessa inte naturligen hör till riksskatteverkets ansvarsområde.

En fråga som är väsentlig är att riksskatteverkets avd. E, under vilken kronofogdemyndigheten redan i viss utsträckning sorterar, får tillräckliga resurser för att svara mot de olika uppgifter exekutionsväsendet har.

En annan fråga är att riksskatteverket ej bör få detaljreglera kronofogdemyndigheternas verksamhet utan närmast svara exempelvis för angivande av ramar för verksamheten, för utbildningsfrågor och för vissa riktlinjer för arbetet inom ramen för de olika lagar som kronofogdemyndigheterna har att tillämpa.

Ett spörsmål som ofta diskuterats är eventuell prioritering av olika ärenden bl. a. gällande allmänna mål och enskilda mål. Någon rätt att prioritera allmänna mål framför de enskilda finns exempelvis inte. För att enskilda personer skall få sin rätt är det för dem synnerligen viktigt att kronofogdemyndigheterna har resurser även för de enskilda målen. Riksskatteverkets ledningsfunktion får därför inte leda till att de allmänna målen prioriteras på bekostnad av de enskilda.

När lagutskottet i mars i år senast behandlade frågan om eventuell prioritering framhöll utskottet i sitt betänkande (LU 1985/86:23) bl. a.:

Utskottet erinrar om att frågor om prioritering inom exekutionsväsendet prövades ingående i samband med UB:s tillkomst. I sitt av riksdagen godkända betänkande (LU 1980/81:23 s. 24—25) framhöll utskottet att kronofogdemyndigheternas kännedom om omständigheterna i de enskilda fallen måste få bli utslagsgivande för i vilken ordning mål skall handläggas. Det fick därför inte komma i fråga att riksdagen eller annan myndighet genom uttalanden som skulle framstå som bindande för kronofogdemyndigheterna låser fast dessa vid en viss prioriteringsmodell.

Genom ett uttalande bör riksdagen enligt vår mening fastslå de av oss här ovan och av lagutskottet angivna riktlinjerna för central ledning av kronofogdemyndigheterna och dessas självständiga ställning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om att riksdagen skall ta ställning till slutgiltigt organisationsförslag gällande exekutionsväsendet,
2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om fortsatt decentralisering av exekutionsväsendets verksamhet,
3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om kvalificerad personal vid de föreslagna kronokontoren,
4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om lokalisering av länskronofogdemyndigheterna.

5. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att överväga samordning eller samarbete mellan kronokontor och annan statlig verksamhet i form av servicekontor eller "lokal samhällsmyndighet".

6. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om antalet ledamöter i de föreslagna lekmanastyrelserna för länskronofogdemyndigheterna.

7. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om att landstingen bör utse ledamöterna i de föreslagna lekmanastyrelserna för länskronofogdemyndigheterna,

8. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om utredning gällande decentralisering av exekutionsväsendets ADB-system,

9. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om riksskatteverkets ledningsfunktion.

Stockholm den 20 november 1986

Martin Olsson (c)

Kersti Johansson (c)

Bengt Kindbom (c)

Inghritt Irhammar (c)

Karl-Anders Petersson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Marianne Karlsson (c)

Britta Hammarbacken (c)

Stig Josefson (c)